

Datum 2018-09-19
Diarienummer 1248/18

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Avdelningen för hållbar tillväxt
Enheten för regional tillväxt och EU:s
sammanhållningspolitik
103 33 Stockholm

Yttrande gällande EU-kommissionens förslag till dels Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska Socialfonden+, Sammanhållningsfonden samt Europeiska havs- och fiskerifonden. Förslag om finansiella regler för dessa fonder liksom specifika förordningar för dessa fonder och för Asyl- och migrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrument för gränsförvaltning och visering, dels de fondspecifika förordningsförslagen för Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden, Europeiska socialfonden+, Asyl- och migrationsfonden (Amif), Fonden för inre säkerhet och Europeiska Havs- och fiskerifonden liksom särskilda bestämmelser för målet Europeiskt territoriellt samarbete och en mekanism för lösning av rättsliga och administrativa problem i gränsöverskridande sammanhang

Yttrandet är Göteborgs Stads svar på remis från Näringsdepartementet (dnr N2018-03829-RTS) avseende rubricerade ärende. Yttrande avser endast de förslag som staden bedömer är inom eget ansvarsområde.

Med Göteborgs Stad avses i detta sammanhang samtliga av stadens förvaltningar respektive bolag som helt eller i större omfattning ägs av Göteborgs Stad. Relevanta exempel på sådana bolag är Business Region Göteborg, Johanneberg Science Park, Lindholmen Science Park, Sahlgrenska Science Park liksom Gothenburg Technical College. Dessa har till skillnad från förvaltningar och flertalet övriga kommunägda bolag uppdrag att verka i ett territorium större än Göteborgs Stad.

Göteborgs Stads yttrande ska ses som fristående komplement till Västra Götalandsregionens och Sveriges kommuner och landstings synpunkter på kommissionens förslag.

Sammanfattning

Göteborgs Stad konstaterar att kommissionens förslag till förordning om strukturfonderna 2021-2027 har grundläggande likheter med nuvarande förordningar. Det bidrar till strukturfondernas nödvändiga långsiktighet. Förstärkt samordning av strukturfonderna är en välkommen nyhet liksom förstärkt fokus på stadsområden och lokal förankring. Det är tillfredsställande att Göteborgs Stad tillsammans med ett urval svenska kommuner inbjuds lämna synpunkter i ett tidigt skede av förhandlingarna om EU-budget 2021-2027.

Generella aspekter

EU står inför många utmaningar där sysselsättning, klimat och miljö, social exkludering samt migration och integration av nyanlända är de mest uttalade. Möjligheten och mobiliseringen för lösningar återfinns ofta i städerna. Hållbar stadsutveckling är ett självklart verksamhetsinslag inom Sveriges tre storstäder Stockholm, Göteborg och Malmö, som var och en har fattat långsiktiga och horisontella beslut i denna riktning t ex. Vision 2040 - Ett Stockholm för alla, Jämlikt Göteborg och Malmökommissionen. Även storstadsregionerna uppmärksammar urbana områdets betydelse för hållbar regionutveckling. Likadant har en nationell strategi för levande städer nyligen introducerats. Den beskriver en samlad nationell politik för hållbar stadsutveckling. Hållbar stadsutveckling är också en global målsättning genom FN:s Agenda 2030. Enligt kommissionens förslag är stadsutveckling en del av sammanhållningspolitiken och strukturfonderna.

Hållbar stadsutveckling integreras redan horisontellt i nuvarande regionalfondsprogram i Västsverige och västsvenska handlingsplanen för socialfonden. Det är med andra ord ingen separat, politisk prioritering till skillnad mot hur kommissionen har valt att strukturera sitt förslag. Göteborgs Stad menar att det västsvenska angreppssättet visar att hållbar regional utveckling och hållbar stadsutveckling går hand i hand.

Kommissionens förslag till förordning om för gemensamma bestämmelser för strukturfonderna är ett nytt steg som går i rätt riktning. Göteborgs Stad uppfattar att förändringen tillmötesgår ett växande behov av samordning av strukturfonderna. Det indikerar ökad lyhördhet från kommissionens sida gentemot strukturfondernas användare, vilket är konstruktivt.

Specifika förordningsförslagen

- Europeiska Socialfonden+

Artikel 4 Särskilda mål

- Centralt för förslaget om Europeiska Socialfonden+, ESF+, anser Göteborgs Stad, är de särskilda målen för socioekonomisk inkludering av tredjelandsmedborgare och av marginaliserade grupper exempelvis romer, social inkludering av människor i riskzonen för fattigdom respektive materiell fattigdom genom livsmedelsbistånd och grundläggande materiellt bistånd. Idag och under överskådlig framtid kommer begränsat antal tredjelandsmedborgare att komma till EU-länder men den fria rörligheten kommer att bestå och användas av marginaliserade EU-medborgare. Situationen är särskilt påtagligt i Europas många, större städer. Därför, anser Göteborgs Stad, att artikel 4 bör förtydliga att lokala myndigheters akuta stöd också till EU-medborgare kan finansieras av ESF+.

Art 13 Innovativa åtgärder

Det är Göteborgs Stads bestämda åsikt att social innovation och sociala experiment inom ESF+ måste ha ett långsiktigt syfte oavsett om de är småskaliga eller inte. Långsiktighet är A och O för resultatet ska bli hållbart för människorna som ESF+ är till för. Därför bör förordningstexten förtydligas enligt nedan och indikatorer kompletteras i motsvarande mån.

Förslag till tillägg till punkt 1:

”Medlemsstaterna ska stödja **långsiktiga** åtgärder för social innovation...”

Exempel på tillägg för generell resultatindikator (bilaga II): ...antal slutmottagare med svenskt medborgarskap **respektive annat EU-medborgarskap** som tillhör en minoritet...

Förordningen för ESF+ skulle dessutom vinna på att kompletteras med en generell möjlighet till transnationellt utbyte inte bara för innovativa åtgärder utan också andra åtgärder finansierade av ESF+. Transnationellt utbyte inom hela ESF+ skulle kunna bidra till skarpa, europeiska lösningar på gemensamma problem och ökad, europeisk spridning av kunskap och idéer.

- Europeiska regionala utvecklingsfonden

Artikel 7 Indikatorer och bilagor

Baserat på goda erfarenheter av såväl integrerade territoriella investeringar (ITI) och lokalt ledd utveckling (LLU) under nuvarande strukturfondsperiod, välkomnar Göteborgs Stad förslaget om att ITI och LLU fortsätter under kommande strukturfondsperiod. Staden ser samtidigt behov av mer balanserade indikatorer än de föreslagna, i synnerhet avseende hållbar stadsutveckling.

Programområde 2 ”Ett grönare och koldioxidsnålare Europa genom ren och rättvis energiomställning, grön och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, klimatanpassning, riskförebyggande och riskhantering” är en rimlig inriktning som har varit aktuell också under innevarande strukturfondsperiod. Föreslagna indikatorer för stadsområden (yta grön infrastruktur) speglar dock inte kommissionens stärkta fokus på hållbar stadsutveckling såsom Göteborgs Stad uppfattar begreppet. Hållbar stadsutveckling speglas snarare i övriga politiska mål och indikatorer.

Mål och indikatorer måste gå att härleda till specifik prestation, output och resultat. I en större europeisk stad som Göteborg och en storstadsregion som Västsverige pågår många parallella satsningar på till exempel ”ett grönare och koldioxidsnålare Europa” (PO2), inte sällan medfinansierade på olika sätt av EU. Det ställer höga krav på val av mål och indikatorer. Mål och indikatorer måste dessutom sättas i relation till budget. Av kommissionens förslag framgår att en mindre del av strukturfonderna ska avsättas åt PO2 och en mindre del av EU-budgeten ska tilldelas länder som Sverige vars BNI-kvot är minst hundra procent av EU-genomsnittet. Därmed ser Göteborgs Stad en risk att föreslagna strukturfondssatsningar inte går att urskilja bland andra satsningar på ett grönare och koldioxidsnålare Europa. En kritisk massa måste upprätthållas. Relevant resultatmätning av strukturfonderna kan bidra till fortsatt förståelse för EU bland både beslutsfattare och medborgare varav merparten lever i städer och urbana områden i Europa.

Göteborgs Stad kan inte heller se att föreslagna indikatorer mäter synergieffekter av samverkan mellan strukturfonderna och inte heller av nya, gemensamma bestämmelser. Kompletteras slutversionen av förordningarna med sådana indikatorer möjliggörs en utvärdering av logiken mellan strukturfondernas mål och resultat.

Art 9 Hållbar stadsutveckling

EU-kommissionens sjunde sammanhållningsrapport visar tydligt att investeringar i städer ger ytterligare mervärden i form av ökad tillväxt i omkringliggande regioner. Öronmärkning av strukturfondsmedel för hållbar stadsutveckling har visat sig vara ett effektivt verktyg för att skapa sammanhållna strategiska satsningar som bidrar till att möta utvecklingsbehov som finns i EU:s växande städer. I Stockholm, Göteborg och Malmö har tematisk öronmärkning av medel varit speciellt gynnsamma för att lyfta prioriterade områden och skapa förutsättningar för att pröva sektorsövergripande lösningar. Öronmärkning av medel för hållbar stadsutveckling säkerställer långsiktiga urbana satsningar utan att minska flexibiliteten i programmen. En ökning av andelen medel som öronmärks för hållbar stadsutveckling är därför eftersträvansvärd. Det skulle dessutom öppna möjligheten för ett stort antal städer och kommuner i Sverige att utnyttja denna del av fonderna och verka gemensamt kring urbana utvecklingsfrågor. Den marginella ökningen av öronmärkningen inom ERUF som EU-kommissionen föreslår, från 5 procent till 6 procent, motsvarar inte de behov som finns bland majoriteten av Europas invånare i de urbana områdena. En öronmärkning för hållbar stadsutveckling också inom ESF+ skulle kunna bidra till att olika strukturfondsinvesteringar verkligen tillåts komplettera varandra. Den begränsade öronmärkningen som föreslås bevisar att EU-kommissionen inte i tillräcklig utsträckning har tagit till sig de många positiva exempel som finns på satsningar som har gynnat, inte bara urbana områden, utan också omkringliggande regioner.

Då artikel 9 uttryckligen handlar om att lokal nivå ska tilldelas Eruf-medel i särskild ordning anser Göteborgs Stad att följande tillägg är motiverat och rimligt.

”Minst 6 % av Eruf-medel på nationell nivå inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt som har öronmärkts för annat än tekniskt stöd ska **i samråd med ansvarig lokal myndighet** tilldelas hållbar stadsutveckling i form av lokalt ledd utveckling, integrerade territoriella investeringar eller annat territoriellt verktyg...

I de berörda programmen ska de belopp som planeras för detta ändamål enligt artikel... fastställas **i samråd med ansvarig lokal myndighet.**”

Art 10 Europeiskt stadsinitiativ

Göteborgs Stad välkomnar den förenkling som inrättandet av ett europeiskt stadsinitiativ förväntas innebära och som omfattar nuvarande URBACT och Urban Innovative Actions. Hur initiativet kommer att fungera i praktiken är dock fortfarande oklart och kräver vidare analys.

- Europeiskt territoriellt samarbete

Artikel 5 Transnationella samarbeten och havssamarbeten

Samarbeten på NUTS2-nivå i ett större sammanhang än komponent 1 gränsöverskridande samarbete är positivt enligt Göteborgs Stad. Göteborgs hamn, som har stor betydelse för staden och Västsverige liksom för Skandinavien och Östersjöområdet, har precis som stadens science parks vid flera tillfällen deltagit i Interreg- och andra former av EU-projekt bl a kring nya digitala och intermodala logistiklösningar, ofta i samverkan med akademi. Göteborgs Stads innovationsprogram gör också att det finns ett påtagligt intresse för kommissionens förslag om integrering mellan Interreg-projekt och en ny komponenten för interregionala innovationsinvesteringar för stöd till tematiska plattformar för smart specialisering inom till exempel energi och livsmedel. Göteborgs Stad bekymrad över förslaget att interregionalt samarbete inte längre ska kunna bidra till integrerad territoriell utveckling i städer. Eftersom det nya europeiska stadsinitiativet inte har presenterats närmare kan Göteborgs Stad inte yttra sig om det är ett bättre alternativ än Interreg.

- Europeiska havs- och fiskerifonden

Artikel 22

Det är positivt att EU inför en ny politik som omfattar haven på ett integrerat sätt och som utgår från ett globalt perspektiv och Agenda 2030. Marinbiologisk mångfald och marina ekosystem i hav och kustnära områden, inbegripet inlandsvatten, är centrala frågor för Göteborgs Stad - älvstaden med en betydelsefull hamn, en vidsträckt skärgård och ett flertal sjöar och vattendrag. Göteborgs Stad konstaterar att kommissionens förslag om havs- och fiskerifond är i linje med stadens miljöprogram; särskilt målen om levande sjöar och vattendrag, hav i balans och myllrande våtmarker. Dessa lokala mål är i fortsatt behov av åtgärder för att en negativ trend ska kunna vändas och en god miljöstatus bli verklighet. Dessa utmaningar delar Göteborgs Stad med storstadsregionen Västra Götalands och många andra myndigheter i Europa. Interregionalt samarbete kan vara ett

multifunktionellt verktyg i det fortsatta arbetet. Göteborgs Stad vill komplettera urval av interreginsatser med utveckling av offentlig upphandling som gynnar hållbar marin miljö eftersom det skulle ha ett tydligt europeiskt mervärde.

Artikel 26 Lokalt ledd utveckling

Fortsatt EU-stöd till lokalsamhällen i kustområden och inlandsvatten kan förbättra användning och nytta av den blå ekonomins möjligheter. Med snart 20 års erfarenhet av lokalt ledd utveckling utmed västkusten och numer även Göta Älvdalen anser Göteborgs Stad att kommissionens förslag vinner på att lyfta fram vikten av goda relationer mellan stad och land. Dessa relationer är nyckelfaktorer för tillväxt inom blå ekonomi och utveckling av samhällen (oavsett storlek) vid kusten och inlandsvatten.

- Förordning om gemensamma bestämmelser för strukturfonder mm

Artiklarna 22-26 Territoriell utveckling

Territoriell utvecklings fortsatt givna plats i sammanhållningspolitik är utmärkt, anser Göteborgs Stad. Det är också utmärkt att ITI och LLU definieras tidigt i förordningsförslaget och i den avdelning som handlar om programplanering eftersom det bekräftar att lokal nivå ska vara delaktig initialt i strukturfondsfinansierad, regional utveckling. Likadant är det viktigt att den princip bibehålls som gör det möjligt för lokal myndighet att ansvara för utarbetandet av strategier för integrerade territoriella investeringar (ITI). Finansiering av genomförandet av lokala strategier för såväl ITI som lokalt ledd utveckling (LLU) är en annan viktig princip som kommissionen föreslår ska kvarstå sedan innevarande strukturfondsperiod. Göteborgs Stad intygar att båda principerna är avgörande för ett tillfredsställande, hållbart resultat av strukturfonderna på lokal, regional, nationell och EU-nivå.

Art 34 Övervakningskommitténs sammansättning

Som framgått ovan menar Göteborgs Stad att uppföljning och kommunikation av strukturfonderna är avgörande för strukturfondernas genomförande. Övervakningskommittén (ÖK) är en plattform för olika mandat och kompetenser att mötas, vilket är betydelsefullt för styrning, ledning och samordning av strukturfonderna, inte minst vad gäller ESF+.

När nu kommissionen föreslår att städer ska få större utrymme inom strukturfonderna och att ÖK ska ha en balanserad representation av medlemsstatens relevanta myndigheter, uppfattar Göteborgs Stad att lokala myndigheter har en röst i varje nationellt ÖK för genomförandet av strukturfonderna 2021-2027.

Göteborg den 19 september 2018
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Ann-Sofie Hermansson

Christina Hofmann